

**Gemeente
Amsterdam**

Versie def
8 april 2025

Plan van Aanpak - Jaar van de Voetganger

Start: 9 april 2025

Inhoud

1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding.....	3
1.2 Huidige situatie	4
1.3 Doelstelling	5
 2 Organisatie, scope en samenwerking	 6
2.1 Organisatie en Scope.....	6
2.2 Samenwerking	6
2.2.1 Interne partners	7
2.2.2 Externe partners	7
 3 Aanpak en activiteiten	 8
3.1 Agenderen en bewustwording vergroten.....	8
3.1.1 Interne roadshow, mogelijk i.s.m. VVNL en Cliëntenbelang	9
3.1.2 Onderzoeks- en kennisagenda	9
3.1.3 Verkenning haalbaarheid van bewustwordingscampagne	9
3.1.4 Verbindingen en relaties leggen vanuit het thema voetganger	9
3.1.5 Kick-off Jaar van de Voetganger.....	10
3.2 Inspireren en enthousiasme aanwakkeren	10
3.2.1 Zichtbaar maken wat er al gebeurt.....	10
3.2.2 Stimuleren van het lopen	11
3.2.3 Activiteiten rondom scholen	11
3.2.4 Aanscherping van werkinstructies en –processen	11
3.3 Uitproberen en aanjagen	12
3.3.1 Pilots met ‘tactical urbanism’	12
3.3.2 Aanpakken van een specifieke locatie met horeca	12
3.3.3 Verbeteren looproute rondom een ouderenlocatie en/of verzorgingstehuis.....	12
3.3.4 Actie rondom gladheidsbestrijding	13
3.3.5 Oproep om te melden	13
3.4 Communicatie	13
3.5 Handhaving.....	14
3.6 Planning	15
3.7 Risico's.....	16
3.8 Financiën	16
3.9 Monitoring en Afronding	16
 Bijlagen	 18
Bijlage 1 Objecten in de openbare ruimte	18
Bijlage 2 Regelgeving en beleid	19

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Amsterdam maakt ruimte

Volgend uit de Omgevingsvisie en de transitieopgave *Amsterdam Maakt Ruimte (AMR)* heeft de gemeente de ambitie meer ruimte te creëren voor de voetganger. In nieuwe situaties zoals herprofileringen of gebiedsontwikkeling is twee meter doorloopruimte de norm, zoals gesteld in het Beleidskader Ruimte voor de Voetganger. Maar voor de vooroorlogse stad en bijvoorbeeld bij werkzaamheden is dit ideaal meestal niet haalbaar.

Toch gebeurt er al veel voor de voetganger in projecten verspreid door de stad. Denk aan de prachtige wandelboulevards aan de Stadhouderskade en Amsteldijk, maar ook de extra investeringen in achterstallig onderhoud van voetpaden en het handhaven van verkeerd geparkeerde fietsen op specifieke locaties. Er zijn bovendien nog genoeg mogelijkheden om de positie van de voetganger te verbeteren in wat we verder doen. Zowel op straat in de bewustwording bij de Amsterdammers als intern binnen de gemeente. Ook wordt er expliciet meer (veilige) ruimte voor de voetganger gerealiseerd vanuit het Uitvoeringsplan 2025 Veilig lopen en fietsen (UVP). Door hierbij aan te sluiten kunnen er met beperkte capaciteit en budget stappen worden gezet.

Het idee voor een Jaar van de Voetganger wordt overgenomen uit Leiden, die dit Jaar in 2024 organiseerde. Amsterdam vult het 'Jaar van de Voetganger' op haar eigen manier in. We vieren het belang van het lopen voor de stad en leggen hiermee de basis voor meer bewustwording over en aandacht voor de voetganger binnen (gemeente) Amsterdam, inclusief Weesp.

Iedereen is voetganger. Of je nu naar je werk of naar school loopt, een wandeling maakt door de stad, met je rolstoel of rollator boodschappen gaat doen of van de tram naar huis loopt. De voetganger biedt grote voordelen voor de stad op het gebied van leefbaarheid, sociale cohesie, gezondheid, luchtkwaliteit en klimaat en veiligheid. Net als de fiets in de jaren '70/'80 als schoner, ruimtebesparend en veiliger alternatief voor de auto op kwam, is het nu tijd de voetganger de aandacht te geven die deze verdient. Zeker in een stad die groeit en verdicht.

Maatschappelijk leeft de problematiek voor de voetganger ook steeds meer, getuige ook het aantal raadsadressen dat de afgelopen maanden is ingediend met voetgangersgerelateerde zaken en signalen die de gemeente van belangenverenigingen ontvangt. Hun rol en ervaring zijn essentieel bij het hoger op de agenda krijgen van de voetganger.

Hun zorgen en wensen zijn zoveel mogelijk meegenomen in dit plan van aanpak, maar aan alle verwachtingen voldoen is helaas niet mogelijk.

1.2 Huidige situatie

De voetganger wordt al jaren genoemd als 'de eerste modaliteit'. Lopen neemt weinig ruimte in, zorgt voor ontmoeting en verbinding, heeft geen negatieve impact op de omgeving in de vorm van uitstoot of geluid en is goed voor de verkeersveiligheid en gezondheid. Maar voetgangers hebben wel passende ruimte nodig. En daar wringt het in een drukke stad als Amsterdam. Getuige ook de raadsinformatiebrief over de voetgangersknelpunten die in februari is opgesteld en bijlage 1 met een overzicht van objecten (obstakels) in de openbare ruimte.

In de praktijk leeft het beeld dat voetgangers flexibel zijn en wel om obstakels heen lopen. Dit is voor geen enkele voetganger prettig, laat staan voor meer kwetsbare voetgangers zoals kinderen en ouderen of mensen die zich verplaatsen met (hulp)middelen als kinderwagens, boodschappentassen en koffers, rolstoelen, rollators en blindegeleidestokken. We willen een inclusieve stad zijn en dat betekent ruimte maken voor en rekening houden met al deze groepen.

Belangenverenigingen als Cliëntenbelang Amsterdam en de Voetgangersvereniging Nederland zijn betrokken bij de totstandkoming van het jaar en geven aan dat een aanzienlijke groep mensen, vaak met een beperking en/of op hoge leeftijd, de deur niet of nauwelijks verlaat vanwege onvoldoende veiligheid (bij oversteken) en/of toegankelijkheid. Helaas is het niet mogelijk exacte cijfers te achterhalen van deze groep mensen. Mensen die je niet ziet, tellen ook niet mee in ongevals cijfers of tellingen van verkeersdeelnemers. De Rijksoverheid¹ gaat echter uit van 10 tot 15% van de Nederlanders die een beperking heeft.

Input belangenverenigingen

VVNL, CBA, Onbeperkt West en Wandelnet geven zeven thema's mee:

1. Vrije stoep
2. Veilige looproutes langs terrassen
3. Veilig en bereikbaar oversteken
4. Goede doorgang bij opbrekingen
5. Bereikbaar OV
6. Wandelen en ontmoeten
7. Kennisniveau en bewustzijn ambtenaren

Deze punten komen op verschillende manieren terug in de activiteiten binnen het Jaar.

Amsterdam is ooit gebouwd voor voetgangers. Door de jaren heen zijn we anders naar mobiliteit gaan kijken en zijn er heel wat mobiliteitsvormen bij gekomen, wat de leefbaarheid en veiligheid inmiddels aardig onder druk zet. En nu vinden we het lastig om de voetganger, in de verdeling van de openbare ruimte, weer de ruimte te geven die hij oorspronkelijk had. Het gaat nu namelijk vaak ten koste van verworvenheden waar we aan gehecht zijn geraakt en waar we ons leven op hebben ingericht, zoals auto's parkeren, de stoep als commerciële ruimte gebruiken of de vanzelfsprekendheid van het parkeren van je fiets pal voor de deur van je bestemming.

Kortom, ondanks het feit dat het voor velen heerlijk lopen is in Amsterdam, komt de voetganger er nog steeds relatief slecht van af in de openbare ruimte. Dat is meestal geen onwil, maar een combinatie van de bekende schaarste van ruimte, capaciteit en middelen. En

aandacht, want er is naar verwachting veel te winnen door de bewustwording te vergroten, zowel bij mensen in de stad over hun eigen gedrag als bij ambtenaren. En dat vraagt er om deze aandacht expliciet te maken, want niemand is tégen de voetganger, maar er echt vóór zijn is iets heel anders.

1.3 Doelstelling

Het Jaar maakt het verschil door echt vóór de voetganger te zijn. Het gaat om een omslag in aandacht, een welwillendheid om moeite te doen en er echt even bij stil te staan.

Het Langjarige doel is een voetgangersvriendelijke, inclusieve stad zijn, passend bij Amsterdam maakt Ruimte. In het Jaar van de Voetganger vieren we het belang van het lopen voor deze stad. Tegelijkertijd is het nu nog niet altijd even makkelijk om voetganger te zijn in Amsterdam. De weg naar de voetgangersvriendelijke, inclusieve stad vraagt een lange adem.

In het Jaar van de Voetganger zetten we in op het vergroten van de **bewustwording** en het gevoel van **verantwoordelijkheid** over waar voetgangers (vaak letterlijk) tegenaan lopen in Amsterdam.

Het gaat erom dat **bewoners, bezoekers en ondernemers** hun verantwoordelijkheid nemen voor voetgangersvriendelijk gedrag, bijvoorbeeld door te stoppen bij zebra's, doorloopruimte op de stoep te behouden en geen fietsen te parkeren op geleidelijnen.

Bij **ambtenaren** gaat dat over hun gezamenlijke eigenaarschap en verantwoordelijkheid nemen voor de voetgangersvriendelijke stad.

Amsterdam start het jaar op 9 april en loopt door tot voorjaar 2026.

2 Organisatie, scope en samenwerking

2.1 Organisatie en Scope

Er is een kernteam opgesteld met projectleiding en communicatieadvies en -uitvoering. Het team fungeert als verbinder tussen de in hoofdstuk 2.2 beschreven mogelijke partners, als aanjager van activiteiten van anderen of initiatiefnemer van specifieke 'eigen' projecten wanneer directe kansen anders niet worden benut.

Er worden geen rollen en verantwoordelijkheden overgenomen en er wordt altijd gezocht naar manieren om de voetganger te borgen in bestaande processen en verantwoordelijkheden.

Bij de afweging wel/niet oppakken spelen deze criteria/ voorwaarden een rol:

- Geeft concreet gevolg aan het transitieprogramma Amsterdam Maakt Ruimte
- Biedt kansen om binnen een jaar op te pakken en/of verbetering aan te brengen voor de lange termijn
- Biedt kansen om verbeteringen aan te brengen:
 - o Op de stoep
 - o Op straat (vooral bij het oversteken)
 - o In werkprocessen en -werkwijzen binnen de gemeentelijke organisatie
- De actie moet aandacht genereren voor de voetganger bij bewoners, bezoekers, ondernemers en/of gemeenteambtenaren in cruciale rollen
- We kijken ook hoe we kunnen aansluiten bij wat er elders in de gemeente en stad gebeurt en werken samen waar dit kansrijk is.

Daarnaast wordt er zoveel mogelijk rekening gehouden met:

- Spreiding van locaties over de stad
- Spreiding van momenten in het jaar
- Speerpunten die de verschillende belangenverenigingen hebben meegegeven. Zie het kader in 1.2.

Uiteraard is verder iedereen vrij om in het kader van het Jaar eigen activiteiten te ontplooiën.

2.2 Samenwerking

Dit Jaar kan alleen vorm krijgen met de inhoud, het werk en ervaring van anderen. Zowel binnen als buiten gemeente Amsterdam. Genoemde partijen kunnen verschillende rollen hebben binnen het Jaar, bijvoorbeeld opdrachtgever, samenwerkingspartner of opdrachtnemer. Dit is afhankelijk van de activiteit. Iedereen kan verklaren mee te doen aan

het Jaar van de Voetganger of het gebruiken voor extra momentum of aandacht in een eigen project.

2.2.1 Interne partners

Vanuit het Jaar wordt in elk geval samengewerkt met V&OR, Stadswerken, R&D, Stadsdelen (speciale samenwerking met Aanpak Noord), GGD, Zorg, THOR en Sport en Bos. Het team van het Uitvoeringsplan (UVP) Veilig lopen en fietsen binnen V&OR is een belangrijke partner. Niet alleen voor een aantal heel concrete voetgangersmaatregelen als het aanleggen van zebrapaden, geleidelijnen en veilige onderdoorgangen, maar ook voor het verbeteren van schoolomgevingen, verkeersonderwijs en campagnes.

2.2.2 Externe partners

De belangrijkste externe samenwerkingspartners zijn de Voetgangersvereniging Nederland (VVNL), Cliëntenbelang Amsterdam, Wandelnet, Vervoerregio Amsterdam en bewoners en ondernemers van de specifieke locaties waar we aan de slag gaan.

Ook worden mogelijkheden verkend bij partners als de Fietsersbond, Koninklijke Horeca Nederland en bijvoorbeeld logistieke partijen en partijen voor deelmobiliteit om samen de positie van de voetganger te verbeteren.

Het programma van het Jaar van de Voetganger wordt met deze partijen afgestemd en er wordt gezocht naar samenwerking binnen de activiteiten. Vooral de VVNL en Cliëntenbelang zijn mogelijke samenwerkingspartners bij activiteiten.

3 Aanpak en activiteiten

Het vergroten van de bewustwording en gevoel van verantwoordelijkheid werken we uit in een aanpak van drie sporen:

1. **Agenderen** van het belang van de voetganger en waar hij/zij (vaak letterlijk) tegenaan loopt;
2. **Inspireren** met goede voorbeelden en het aanwakkeren van enthousiasme, ook voor het lopen zelf;
3. **Uitproberen en aanjagen** van eventuele oplossingen of oplossingsrichtingen en daarvan leren, het borgen en eventueel opschalen.

Alle drie de sporen zijn gericht op bewoners, bezoekers en ondernemers en alle ambtenaren die in hun werk impact hebben op ruimte en comfort voor de voetganger. Het Jaar heeft dan ook een externe en een interne kant.

Het biedt een scala aan activiteiten waar tal van interne en externe stakeholders bij betrokken zijn. Het is geen exclusief of afgebakend programma, maar meer een beweging waarbij initiatieven kunnen aanhaken of die anderen een steuntje in de rug kunnen geven in hun eigen werk.

Het Jaar biedt dan ook de kans om de voetganger te verbinden met opgaven als toegankelijkheid, vergroening, gezondheid, onderhoudsniveau, klimaatadaptatie en luchtkwaliteit, vergrijzing, walkability enz. Ook zullen knelpunten en kansen rondom de voetganger beter in beeld komen.

Zo wordt een stevigere basis gelegd waarop ook na 2025/2026 verder kan worden gebouwd.

We beperken ons niet tot de activiteiten in dit plan van aanpak, want die zullen gedurende het jaar nog veranderen en worden aangevuld. Toetsing aan de punten in 2.1 zal bepalen of er eventueel een apart project van zal worden gemaakt binnen de scope van het Jaar.

3.1 Agenderen en bewustwording vergroten

Er wordt zichtbaar en bespreekbaar gemaakt waar voetgangers (vaak letterlijk) tegenaan lopen en wat Amsterdammers daaraan kunnen doen. Daarbij gaat het erom dat meer ruimte voor voetgangers vaak ten koste gaat van andere belangen die we óók belangrijk vinden, zoals fietsen, parkeren, ondernemen of zelfs groen (bijvoorbeeld geveltuintjes). Ook binnen de gemeente komt dit gedurende het jaar op meerdere momenten en in verschillende vormen terug. Vooral door het gesprek aan te gaan over wat ambtenaren in hun eigen werk kunnen doen.

3.1.1 Onderzoeks- en kennisagenda

Waar we van de andere gebruikers van de openbare ruimte vaak al veel weten, is de kennis over de voetganger nog in de beginfase. Er is ook minder data beschikbaar om conclusies op te kunnen baseren of maatregelen op te treffen. We gaan op zoek naar wat er wel is aan relevante data, kennis en onderzoeken en welke mogelijkheden er zijn. Zo worden er tellingen gedaan en wordt een voetgangersmodel aangeschaft vanuit het UVP. Wat is aanvullend nodig om het belang van de voetganger duurzaam (meerjarig) inhoudelijk goed te kunnen meenemen in beleid en projecten? Hierbij wordt ook gekeken naar wat er landelijk gebeurt in de City deal en het Platform Ruimte voor lopen. En wordt ook een brainstorm gehouden om de mogelijkheden van artificial intelligence voor de voetganger te onderzoeken.

3.1.2 Verkenning haalbaarheid van bewustwordingscampagne

Om de stoep vrij te houden zijn ook de inwoners, ondernemers en bezoekers van de stad nodig. Denk aan zaken als 'houd bij het parkeren van je fiets de stoep en geleidelijnen vrij', 'stop bij een zebra als daar een voetganger staat' of 'meld een losliggende tegel'. Samen met gedragsexperts en het UVP, maar ook belangenverenigingen zullen mogelijkheden van (lokale) gedragsbeïnvloeding en/of bewustwording worden verkend. Dit leidt uiteindelijk tot voorlichtingsacties of campagnes.

3.1.3 Verbindingen en relaties leggen vanuit het thema voetganger

De voetganger wordt vanuit veel rollen en taken binnen de gemeente geraakt. Maar dat maakt het ook lastig één partij of één afdeling verantwoordelijk te maken voor de voetgangersruimte. Er is vaak sprake van ketens waarbinnen meerdere partijen betrokken zijn, bijvoorbeeld van beleid naar uitvoering, naar vergunningverlening, naar handhaving. Of partijen zijn nog niet bewust dat hun werk impact heeft op de voetganger.

Met persoonlijk contact, verbindingen leggen door thema's aan elkaar te verbinden en op zoek gaan naar kansen in nieuw te vormen beleid, zoals beleidskader Verkeersnetten, Horecabeleid en Mobiliteitsplannen, maar ook de handhaving is hier nog wel winst te behalen.

Zie ook bijlage 2 voor een overzicht van beleid en regelgeving met impact op ruimte voor de voetganger.

3.1.4 Interne roadshow, mogelijk i.s.m. VVNL en Cliëntenbelang

Door het Jaar heen zal een aantal momenten worden georganiseerd waarin in diverse samenstelling en vorm het gesprek binnen de gemeente zal worden gevoerd over voetgangersgerelateerde onderwerpen en wat ambtenaren zelf kunnen doen in hun werk. Allereerst in afdelingsoverleggen, bestaande bijeenkomsten en bijvoorbeeld het event van AMR op 2 oktober. Daarnaast mogelijk:

- **Brainstorms/gesprekken** rondom specifieke onderwerpen als zebrapaden, shared space en verkeerslichten. Dit zijn onderwerpen waar veel meningen over zijn en waarin mogelijk nog nieuwe inzichten kunnen worden opgedaan door er vanuit verschillende perspectieven naar te kijken. Ook i.s.m. experts van Mens & Straat.
- **Ervaringsschouw** met bijvoorbeeld boa's, gebiedsmakelaars en/of ontwerpers door hen te laten ervaren waar mensen met een beperking tegenaan lopen zodat zij in hun werk eventuele aanpassingen kunnen doen. Zie ook 3.2.3.
- **Ontwerpsessies** met verkeerskundigen. Hoe ontwerp je vanuit de voetganger? Er zijn nog best wat onderwerpen waar verschillen van mening over bestaan. Welke inzichten levert het op om het eens helemaal om te draaien?

3.1.5 Kick-off Jaar van de Voetganger

Vanuit het gedachtengoed van AMR start een traject met vijf sessies met de Kinderraad rondom het thema voetganger. Onderdeel daarvan is een zogenaamde designathon, waarin op ontwerpende wijze wordt nagedacht over een specifieke maatschappelijke vraag. Deze vorm wordt in alle stadsdelen ingezet om met kinderen verdere invulling te geven aan AMR. De sessies geven doorgaans veel inzichten over hoe kinderen naar de stad kijken en hun advies leidt idealiter tot nieuwe oplossingen en inzichten. Voor het Jaar van de Voetganger wordt een speciale editie georganiseerd met de Kinderraad. In de Kinderraad zitten kinderen uit alle stadsdelen die formeel advies geven aan de gemeente. De startsessie op 9 april zal ook het startsein zijn voor het Jaar van de Voetganger. Op 25 juni presenteert de Kinderraad hun bevindingen aan de raadscommissie. Idealiter leidt dit nog tot nieuwe activiteiten die we in het Jaar kunnen opstarten of oppakken.

3.2 Inspireren en enthousiasme aanwakken

Mooie voorbeelden lichten we uit in de communicatie, proberen we nog wat meer aandacht te geven door er bijvoorbeeld nog een actie aan te verbinden, door Amsterdammers erbij te betrekken of door te organiseren dat de wethouder of portefeuillehouder uit het stadsdeel in gesprek gaat met betrokkenen. Mooie voorbeelden leiden als het goed is tot navolging, waarmee de positie van de voetganger verder kan worden versterkt. Daarnaast stimuleren we het lopen met bijvoorbeeld aandacht voor leuke wandelingen.

3.2.1 Zichtbaar maken wat er al gebeurt

We haken in de communicatie aan op wat er allemaal al gebeurt in projecten, herinrichtingen en onderhoud en hoe dat bijdraagt aan de voetgangersvriendelijke en inclusieve stad. Er gebeurt namelijk al heel veel wat niet altijd even zichtbaar is of waar misschien nog kansen in zitten om meer te doen. Denk aan het dagelijks onderhoud van stoepen, het aanleggen van woonbuurten, schoolstraten, het toetsen van projectvoorstellen op toegankelijkheid, het herbestemmen van parkeerplekken als voetgangersruimte, het toegankelijk maken van ov-haltes, aanleggen van

zebrapaden, de invoering van 30 km per uur enz.

Deze mooie voorbeelden uitlichten laat niet alleen zien wat een voetgangervriendelijke stad oplevert, maar biedt ook kansen om van leren en mensen (weer) te enthousiasmeren voor lopen. Zo richten we ons ook op wat lopen zo leuk kan maken. Hoe meer mensen zich aangesproken voelen, hoe meer begrip er ook kan ontstaan voor mensen die zich gehinderd voelen door anderen. Zie ook hoofdstuk 3.4 Communicatie.

3.2.2 Stimuleren van het lopen

Het is zowel voor de stad als de Amsterdammer zelf goed om meer te gaan lopen. Bijvoorbeeld door aandacht voor wandelingen, evenementen als de avondvierdaagse of ludieke activiteiten om mensen uit te nodigen samen te gaan wandelen, eventueel i.s.m. Wandelnet of andere belangenverenigingen en wandelclubs.

3.2.3 Activiteiten rondom scholen

Vanuit het UVP gebeurt er al veel op en rondom scholen. Denk aan het aanpakken van de schoolomgeving door kleine ingrepen, zoals een zebrapad aanleggen/ schilderen, aanleggen van schoolstraten, verkeerseducatie, fietsexamen etc. Zo krijgt een school op IJburg en één in Nieuw-West een zebrapad voor de deur, komt er een schoolstraat bij twee scholen in Weesp en wordt mogelijk een project opgestart om de schoolomgeving met een school in Nieuw-West te verbeteren. Deze zaken zullen vanuit het Jaar meer worden uitgelicht zodat andere scholen mogelijk worden gestimuleerd om zich aan te melden om mee te doen. Alle scholen kunnen gratis verkeerseducatie aanvragen, meedoen aan het verkeersexamen én een schouw aanvragen voor de schoolomgeving.

3.2.4 Aanscherping van werkinstructies en –processen

Hierbij wordt gekeken naar de noodzaak en mogelijkheden voor het aanbrengen van concrete verbeteringen. Denk aan:

- Doorloopruimte nog explicieter opnemen in instructies bij werkzaamheden. Zo wordt de werkwijze 'Zo werken wij in de openbare ruimte in Amsterdam' (ZWIA) aangescherpt wat mogelijk nog kansen biedt voor extra aandacht voor dit thema in projectorganisaties.
- Opnemen van doorloopruimte als ontheffings- of vergunningsvoorwaarde. Hierbij sluiten we ook aan bij wat er al loopt, bijvoorbeeld het traject rondom de RVV-ontheffingen.
- Optimaliseren inzet en prioritering van handhaving (zie ook 3.5 Handhaving).
- Instructies voor plaatsing van gemeentelijke objecten, zoals straatmeubilair of tijdelijke verkeersmaatregelen.
- Er is een checklist 'lopen en toegankelijkheid' in de maak voor projectleiders. Zo kunnen zij eventueel laaghangend fruit in de eigen projecten meenemen. Denk aan zorgen dat

zebrapaden van gevel tot gevel doorlopen, dat er geleidenlijnen zijn of dat de op- en afritjes kloppen.

3.3 Uitproberen en aanjagen

Er is nog veel te leren en uit te proberen op het gebied van de voetganger. We pakken in eerste instantie projecten op waarvan we willen leren, waar kansen liggen die anders blijven liggen of waar we met minimale inspanning tot structurele oplossingen of inzichten kunnen komen. Denk hierbij aan het experimenteren met snelle ingrepen in de openbare ruimte i.s.m. de buurt, eventuele lokale campagnes om het oversteken veiliger te maken of objecten op de stoep te verminderen of ingrepen in interne processen die leiden tot meer positie van de voetganger in het lopende werk.

3.3.1 Pilots met 'tactical urbanism'

Met twee verschillende pilots gaan we op zoek naar de toepasbaarheid van de methodiek 'tactical urbanism'. Dit gaat om snelle en nadrukkelijk tijdelijke ingrepen in de openbare ruimte, die deels door buurtbewoners zelf worden bedacht en mogelijk zelfs uitgevoerd. Zo leren we (door te doen) over nieuwe mogelijkheden.

1. Samenwerking met Programma 'Aanpak Noord', om op de Statenjachtstraat een oversteekbaarheid bij twee scholen in de buurt te verbeteren.
2. Samenwerking met het UVP bij een school in Nieuw-West om de omgeving veiliger te maken. Beide projecten worden in samenhang geëvalueerd, waarbij de mogelijkheden worden verkend voor het wel of niet verder uitrollen van deze aanpak in Amsterdam.

3.3.2 Aanpakken van een specifieke locatie met horeca

Mogelijk in samenwerking met VVNL gaan we op zoek naar een straat of straten waar obstakels op de stoep 'aangepakt' kunnen worden. Denk hierbij aan reclameborden, fietsen, maar ook terrassen die de loopruimte beperken. Hierbij zullen naast al genoemde stakeholders ook Koninklijke Horeca Nederland en lokale ondernemingen worden betrokken om samen op zoek te gaan oplossingen.

3.3.3 Verbeteren looproutes gericht op ouderen en/of mensen met een beperking

Een schouw van de directe omgeving van bijvoorbeeld een ouderenlocatie of verzorgingshuis, waarbij kleine verbeteringen zullen worden opgepakt door Stadswerken. Met bewoners en in samenwerking met partijen als VVNL, GGD, Zorg en Cliëntenbelang. Dit sluit aan bij de Aanpak Ouderen van de GGD.

3.3.4 Actie rondom gladheidsbestrijding

Een actie om Amsterdammers op te roepen om zelf bij te dragen aan de gladheidsbestrijding, naast de reguliere werkzaamheden van Stadswerken. “Hou je eigen stoep sneeuwvrij” tijdens de winter, om bewustwording te creëren voor kwetsbare voetgangers in elk seizoen.

3.3.5 Oproep om te melden

Actie rondom achtergebleven materialen na (bouw)werkzaamheden, bijvoorbeeld zogenaamde grondpinnen waar tijdelijke verkeersborden in worden geplaatst. Veel materialen blokkeren de stoep en zorgen voor een onveilige loopruimte. Het idee is om Amsterdammers via de reguliere kanalen op te roepen om meldingen te doen van achtergebleven materialen. Aandachtspunt is de capaciteit bij het oppakken van deze meldingen, dus dit gebeurt alleen in nauwe afstemming met Stadswerken.

3.4 Communicatie

Communicatie speelt een grote rol in het Jaar van de Voetganger. Met communicatie worden verschillende interne/externe stakeholders, projecten en activiteiten aan het jaar verbonden om samen de voetganger en wat we doen voor de voetganger zichtbaar te maken. We zetten communicatie in op twee lijnen:

- **Communicatie rondom Jaar van de Voetganger:** Vanuit het Jaar verzorgen we de strategische communicatie, met het Jaar van de Voetganger als centraal thema. We informeren de inwoners van Amsterdam over het doel van het Jaar en de maatregelen die we dit jaar nemen om de positie van de voetganger in de stad te verbeteren. In de communicatie besteden we aandacht aan inhoudelijke projecten, zoals verbeteringen in de infrastructuur, maar ook aan leuke/ludieke activiteiten zoals stadswandelingen, samenwerkingen met scholen, en loop- en wandelactiviteiten. Projecten die binnen het Jaar worden uitgevoerd, worden lokaal gecommuniceerd- via projectcommunicatie, waarbij het verhaal van het Jaar wordt meegenomen.
- **Communicatie in projecten buiten de directe scope van het Jaar:** We sluiten aan in de communicatie van bestaande en toekomstige projecten die buiten het Jaar plaatsvinden. Hoewel het Jaar het project en de communicatie ervan niet overneemt, wordt de boodschap van het Jaar van de Voetganger zoveel mogelijk meegenomen in de communicatie rondom het project. De focus van de communicatie ligt op het benadrukken van de rol van de voetganger binnen het project.

Er wordt een communicatieaanpak en –kalender opgesteld. De communicatie belicht alle verschillende onderdelen van het Jaar van de Voetganger. Communicatie heeft de volgende doelstellingen:

1. **Bewustwording verhogen:** Zoals aangegeven in hoofdstuk 3.1 verhogen we de publieke bewustwording over het belang van onbelemmerde voetpaden en veilige oversteekplaatsen in stedelijke gebieden. Stimuleren van de interne bewustwording bij ontwerpers en beleidsmakers over de prioriteit van voetgangers in hun ontwerpen en plannen.
2. **Projecten uitlichten:** We informeren over specifieke projecten en initiatieven die gericht zijn op het verbeteren van de ruimte voor voetgangers. We delen verhalen en resultaten van succesvolle projecten en pilots om positieve voorbeelden te geven die ook op andere locaties ingezet kunnen worden, zoals ook in hoofdstuk 3.2 beschreven.
3. **Feedback ophalen en participatie:** We zoeken naar manieren waarop we bestaande kanalen voor feedback van het publiek kunnen inzetten, zoals meldingen openbare ruimte. En we zetten waar mogelijk een participatieve aanpak in om projecten en werkzaamheden te verbeteren en aan te passen aan de behoeften van voetgangers.
4. **Verantwoordelijkheid creëren:** We informeren (bijv. met gerichte campagnes) over wat bewoners, bezoekers en ondernemers zelf kunnen doen om de stoep en geleidelijnen vrij te houden en voorrang te verlenen aan voetgangers, bijvoorbeeld bij zebrapaden.

3.5 Handhaving

Zodra gedrag aan de orde is, is er de roep om handhaving. Er wordt dagelijks gehandhaafd, maar Amsterdam is groot en capaciteit een probleem. Er is bovendien een veelheid aan regels waarop gehandhaafd moet worden, alleen al op het gebied van objecten in de openbare ruimte. Handhaving is dus kwetsbaar, maar gebeurt wel:

- Elk stadsdeel heeft naast de algemene boa's een toezichthouder die dagelijks de straat op gaat om vooral de impact van particuliere bouwwerkzaamheden te controleren.
- Op een aantal locaties worden foutgeparkeerde fietsen verwijderd.
- Speciale inspecteurs bij Stadsregie controleren bouwplaatsen op alle eisen die er zijn gesteld, ook voor voetgangers
- De stadsdelen Centrum, Zuid, Noord, West en stadsdeelgebied Weesp hebben Bouw/Werken in de openbare ruimte als lokale prioriteit genoemd.
- Stadsdelen Centrum, West, Zuid en stadsdeelgebied Weesp en V&OR hebben prioriteit toegekend aan het handhaven op objecten in de openbare ruimte.

In het Jaar van de Voetganger zullen we in nauwe samenwerking met Toezicht en handhaving in de openbare ruimte (THOR) en de stadsdelen op zoek gaan naar manieren om bijvoorbeeld met tijdelijke acties of creatieve oplossingen met bijvoorbeeld stewards of hosts de handhaving te ondersteunen.

3.6 Planning

De verschillende activiteiten, zoals weergegeven in Hoofdstuk 3.1 t/m 3.3, worden over het jaar verdeeld en zijn in een globale planning terug te vinden. Hierin zullen naar verwachting gedurende het jaar nieuwe projecten bij komen en wellicht afvallen wanneer de uitvoering toch niet haalbaar blijkt.

Q2-25	Q3-25	Q4-25	Q1-26
Agenderen			
– Raad informeren (knelpunten-brief) – Brainstorm gedragsexperts – Verkenning AI – Voetgangerstellingen – Schouw bouwplaatsen – Road show en werkinstructies	– Interne ontwerp sessie – Reactie en vervolg op advies Kinderraad – Schouw met collega's – Road show en werkinstructies	– Raad informeren (knelpunten-brief) – Event AMR – Road show en werkinstructies	– Eindevaluatie incl. aanbevelingen – Raad informeren – Road show en werkinstructies
Inspireren			
– Designathon met Kinderraad (kick-off) – Communicatie over specifieke projecten – Verbindingen leggen	– Communicatie over specifieke projecten – Verbindingen leggen	– Communicatie over specifieke projecten – Verbindingen leggen	– Communicatie over specifieke projecten – Verbindingen leggen – Nieuwe stad of steden enthousiasmeren voor JvdV
Uitproberen			
– Start project in Noord – Verkenning mogelijkheden gedragsbeïnvloeding stoppen bij zebra's – Schouwen rondom ouderen locatie in Zuid – Actie schoolomgeving – Veilige en toegankelijke oversteken	– Experimenten bij horeca op de stoep – Start project schoolomgeving Nieuw-West – Actie klein onderhoud, wortelopdruk etc.		– Gladheidsbestrijding actie

3.7 Risico's

Het Jaar van de Voetganger is bedoeld om de voetganger dit jaar extra onder de aandacht te brengen. Tegelijkertijd is het ook van belang om deze extra aandacht na een jaar niet weer te verliezen. Er wordt daarom ook gewerkt aan zaken die meerjarig effect kunnen hebben en/of die de komende jaren verder opgepakt kunnen worden.

Dit Jaar kent haar risico's in tijd, middelen en capaciteit maar ook rondom verwachtingsmanagement en samenwerkingen (zowel intern als met externe stakeholders en bewoners). Door samen te werken met interne en externe stakeholders wordt (mede d.m.v. dit Plan van Aanpak) gepoogd om dit jaar met gedeelde verwachtingen te starten.

3.8 Financiën

Binnen de begroting van het Jaar van de voetganger wordt vooral ingezet op capaciteit. Projectleiders en communicatieadviseurs gaan aan de slag met het agenderen, inspireren, uitproberen en aanjagen van voetgangers gerelateerde onderwerpen. Daarnaast zal een aantal 'eigen' projecten worden opgepakt. Een aantal van die projecten gebeurt in cofinanciering met de betrokken partners. Denk aan de Aanpak Noord voor het project in de Statenjachtstraat en het Uitvoeringsplan Veilig lopen en fietsen (UVP) als partner bij eventuele gedragsmaatregelen of campagnes.

	2025	2026	Totaal
Capaciteit	€ 460.000,00	€ 150.000,00	€ 610.000,00
Communicatie algemeen	€ 21.000,00	€ 9.000,00	€ 30.000,00
Roadshow (experts en zaalhuur)	€ 4.900,00	€ 2.100,00	€ 7.000,00
Projecten	€ 21.000,00	€ 9000,00	€ 30.000,00
Onderzoek, beleid en data	€ 7.000,00	€ 3.000,00	€ 10.000,00
Onvoorzien 5%	€ 3.185,00	€ 1.365,00	€ 4.550,00
	€ 517.085,00	€ 174.465,00	€ 691.550,00

Kosten voor het Jaar van de Voetganger bedragen ongeveer € 695.000, waarvan € 520.000 in 2025 en € 175.000 in 2026. Daarvan wordt € 500.000 gedekt uit het budget Stadsverbetering (is onderdeel van bestedingsvoorstel 25-29) en € 195.000 uit het opdrachtgeversbudget AoG.

3.9 Monitoring en Afronding

De monitoring van het Jaar van de Voetganger als geheel zal vooral bestaan uit het bijhouden van activiteiten, sturen op spreiding door de stad en in het jaar.

De zogenaamde 'eigen' projecten, zoals het project in Noord of andere specifieke locaties waar we aan de slag gaan, wordt binnen dat project zelf gemonitord.

De (pilot)projecten die een succes bleken voor het verbeteren van de voetgangersruimte, kunnen worden herhaald. Daarnaast wordt er bij de activiteiten die in gang gezet zijn, getracht deze te laten landen in specifieke instrumenten zoals bijvoorbeeld werkinstructies voor het plaatsen van gemeentelijke objecten of ontheffings- en/of vergunningsvoorwaarden. Bij het oppakken van projecten zal de vraag 'wie is hier uiteindelijk van' en/of 'waar kan de opgedane kennis uiteindelijk in landen' in het begin meteen gesteld worden.

Daarnaast is de verwachting dat gedurende het jaar steeds scherper wordt waar nog een vervolgopgave ligt en waar nog kansen liggen. Deze zaken zullen worden verzameld en als aanbevelingen met de betrokken organisatieonderdelen worden gedeeld.

Tussentijds en aan het einde van het jaar vindt een evaluatie plaats, met bijbehorende aanbevelingen en bijsturing waar nodig. De Raad wordt op de hoogte gesteld van de afronding van het Jaar van de Voetganger en bijbehorende uitkomsten middels een Raadsinformatiebrief.

Bijlagen

Bijlage 1 Objecten in de openbare ruimte

Hierbij voorbeelden van het soort objecten dat we aantreffen in de openbare ruimte. Niet uitputtend, maar om een idee te geven van de diversiteit en dus complexiteit om dit allemaal aan te pakken.

Objecten	Gemeentelijk/nuts	Particulier	Commercieel
Vast	Lantaarnpalen Prullenbakken Bankjes Afvalcontainers Fietsenrekken Bomen Elektriciteitshuisjes	Geveltuinen	Terrassen Winkeluitstallingen Reclame-uitingen
Tijdelijk	Omleidingsborden Bouwplaatsen Objecten bij evenementen (prullenbakken, routeafzetting etc)	Bouwplaatsen Fietsen Plantenbakken Picknick tafels en bankjes	Losse stoelen, reclameborden en uitstallingen (fiets)parkeerruimte voor bezoekers en leveranciers

Daarnaast kun je onderscheid maken tussen legale en illegale objecten, waarbij niet alleen de precieze plaats op de stoep, maar ook het wel of niet hebben van vergunning of ontheffing een bepalende factor zijn.

Ten slotte goed te realiseren dat juist de stoep de plek is waaronder de meeste kabels en leidingen liggen.

Bijlage 2 Regelgeving en beleid

Ruimte voor de voetganger wordt geregeld of juist beperkt door heel veel verschillende beleidsuitgangspunten en regels. De meest in het oog springende:

- Omgevingsvisie
- Visie op de Openbare Ruimte
- Koersdocument Amsterdam maakt ruimte
- Beleidskader Ruimte de voetganger
- Beleidskader Verkeersnetten (wordt geactualiseerd)
- Werkwijze herbestemmen van parkeervakken
- Horecabeleid 2025 (moet nog worden vastgesteld in de raad en wordt nog per stadsdeel verder uitgewerkt)
- Regelgeving over objecten in de openbare ruimte, zoals:
 - o Algemene plaatselijke verordening;
 - o De nadere regels die stadsdelen kunnen formuleren voor: terrassen, winkeluitstallingen (inclusief reclameborden), gevelbanken, plantenbakken. Stadsdelen hebben dit deels gedaan.
- Handhavingsplannen in de stadsdelen (prioritering)
- Aanpak Binnenstad en Aanpak Noord